

Strazbur, 20. novembar 2015. godine

CCPE(2015)3

KONSULTATIVNO VIJEĆE EVROPSKIH TUŽILACA (CCPE)

Mišljenje br.10 (2015) Konsultativnog vijeća evropskih tužilaca o ulozi tužilaca u krivičnim istragama

UVOD

1. Konsultativno vijeće evropskih tužilaca (CCPE) je osnovano 2005. godine od strane Komiteta ministara u cilju davanja mišljenja o pitanjima koja se odnose na tužilačku organizaciju i unaprjeđenja djelotvornog sprovođenja Preporuke Rec(2000)19 Komiteta ministara državama članicama o ulozi državnog tužilaštva u sistemu krivičnog pravosuđa.
2. Komitet ministara zadužio je CCPE da u 2015. godini pripremi i usvoji Mišljenje koje će mu podnijeti na razmatranje o ulozi tužilaca u krivičnim istragama. CCPE je pripremio ovo Mišljenje na osnovu odgovora na upitnik koji su dobijeni od 29 država članica²¹⁷.
3. Ovi odgovori ukazuju da su različiti aspekti odnosa između tužilaca i istražnih organa uređeni Ustavom i/ili nacionalnim zakonima i internim regulatornim instrumentima (npr. naredbe i uputstva Vrhovnog tužilaštva, pravila ponašanja, etički kodeksi itd.).
4. Uloga tužilaca u krivičnim istragama se razlikuje od jednog sistema do drugog. U nekim zemljama tužiocima mogu voditi istragu. U drugim zemljama, ili policija može sprovesti istrage u skladu sa instrukcijama i/ili nadzorom tužilaca ili policija ili druga istražna tijela mogu postupati nezavisno.
5. Sistem krivičnog gonjenja može biti različit u svakoj državi članici. Može se zasnivati na načelu obaveznog krivičnog gonjenja ili diskrecionog krivičnog

²¹⁷ Vidjeti odgovore država članica na upitnik na internet stranici CCPE (www.coe.int/ccpe) pod „Preliminarni radovi – radnje tužilaca u okviru krivične istrage (2015)“.

gonjenja. Osim toga, različiti tužilački sistemi tradicionalno odražavaju ili inkvizitorske ili kontradiktorne modele.

6. Posljednjih godina u Evropi je došlo do značajnog razvoja, posebno pod uticajem prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud), po pitanju približavanja ovih modela kako bi se osigurala djelotvorna istraga i poštovanje prava lica na koja se ona odnosi, a sa glavnim ciljem usaglašavanja svih ovih sistema sa zajedničkim osnovnim vrijednostima.

A. Referentni tekstovi

7. CCPE naglašava značaj oslanjanja na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Evropska konvencija), a posebno na njene članove 2, 3, 5, 6 i 8 i na relevantnu sudsku praksu Suda. Takođe upućuje na značaj nalaza i preporuka Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.
8. CCPE je uzeo i obzir naprijed navedenu Preporuku Rec(2000) 19, u kojoj se navodi da u nekim krivično-pravnim sistemima državni tužioci sprovode ili nadziru istragu ili upravljaju istom²¹⁸. CCPE je takođe uzeo u obzir Preporuku Rec(2001) 10 Komiteta ministara državama članicama o Evropskom kodeksu policijske etike²¹⁹, Preporuku Rec (2005) 10 Komiteta ministara državama članicama o „specijalnim istražnim tehnikama“ u vezi teških krivičnih djela, uključujući terorizam, kao i zaključke koje je usvojila VI Konferencija vrhovnih državnih tužilaca Evrope u Budimpešti, Mađarska, 31. maja 2005. godine, koji se odnose na odnos između tužilaca i policije. CCPE se oslonio na načela iz Mišljenja br. 9 (2014) o evropskim normama i načelima za tužioce – „Rimska povelja“ i druga svoja relevantna mišljenja, a posebno na Mišljenje CCPE-a br. 3 (2008) o ulozi tužilaštva izvan krivično-pravnog sistema i Mišljenje br. 8 (2013) o odnosima između tužilaca i medija.
9. CCPE je takođe uzeo u obzir relevantna dokumenta Ujedinjenih nacija, kao što je Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine, Kodeks ponašanja službenika za sprovođenje zakona koji je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija 17. decembra 1979. (Rezolucija 34/169), Konvencija protiv mučenja i drugih surovih, nečovjećnih ili ponižavajućih po-

218 Za ove države, Preporuka utvrđuje da tužioci treba da vrše nadzor nad zakonitošću policijskih istraga, da daju uputstva policiji, prate njihovu primjenu i sankcionišu eventualna kršenja. Od država u kojima je policija nezavisna od tužilaštva se očekuje da preduzmu sve mjere kako bi garantovale da postoji odgovarajuća i funkcionalna saradnja između tužilaštva i policije.

219 Daje smjernice o načelima koja treba poštovati kada su u pitanju krivične istrage koje sprovodi policija i propisuje da je na državnom tužilaštvu ili istražnom sudiji da obezbijedi njihovo poštovanje.

stupaka ili kažnjavanja iz 1984. godine, Smjernice o ulozi tužilaca iz 1990. godine i preporuke komiteta nadležnih za praćenje implementacije relevantnih instrumenata Ujedinjenih nacija²²⁰.

10. CCPE je takođe uzeo u obzir Standarde profesionalne odgovornosti i Izjavu o osnovnim obavezama i pravima tužilaca, koje je 1999. godine usvojilo Međunarodno udruženje tužilaca (IAP), druga relevantna dokumenta usvojena od strane IAP-a, kao i Sopotsku Deklaraciju vrhovnih tužilaca Višegradske grupe²²¹ od 25. maja 2015. godine, koja se tiče odnosa između tužilaštava i policije.

B. Svrha i predmet Mišljenja

11. Ovo Mišljenje ima za cilj davanje preporuka u vezi sa ulogom tužilaca u krivičnim istragama, uzimajući u obzir prava svih strana koje su uključene u takve istrage (žrtava, okrivljenih, branilaca, svjedoka itd.), kao i utvrđivanje i promovisanje dobre prakse između tužilaca i istražitelja.
12. Preporuka Rec(2000)19 ukratko ukazuje na odnose između tužilaca i istražnih organa, uvažavajući razliku između različitih postojećih sistema u državama članicama Savjeta Evrope.
13. Ovo pitanje je od suštinskog značaja u kontekstu odgovarajućeg sprovođenja krivične pravde. Jedno od osnovnih načela vladavine prava jeste poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane tužilaca i istražitelja u svim fazama istrage.
14. Ovo podrazumijeva da:
 - tužioci treba da obezbijede da se, ukoliko je to u njihovoj nadležnosti, prema licima koja pod istragom postupa na human način i da ta lica imaju mogućnost da vrše svoja legitimna prava;
 - tužioci treba da koriste sva svoja ovlašćenja, u mjeri u kojoj je to moguće u okviru njihove nadležnosti i ovlašćenja, da osiguraju da istražni organi poštuju zakon i da poštuju posebne standarde postupanja kako bi bili odgovorni pred odgovarajućim organom za bilo koju zloupotrebu ovlašćenja ili ponašanje;
 - tužioci treba da obezbijede da rezultati istrage koji su predstavljeni sudiji odražavaju realnost nalaza kako ne bi doveli sud u zabludu.

220 Komitet za ljudska prava, Komitet protiv mučenja, Komitet za prava djeteta

221 Višegradsku grupu čini Češka Republika, Mađarska, Poljska i Slovačka.

15. Ovo Mišljenje se odnosi samo na istrage u krivičnoj oblasti i u kontekstu državnog tužilaštva.

Uloga tužilaca u krivičnim istragama

A. Nadzor nad istragama od strane tužilaca

16. Uopšteno posmatrano, tužioci treba da nadziru zakonitost istraga najkasnije do trenutka kada odlučuju da li krivično gonjenje treba da se preduzme ili nastavi. U tom smislu, tužioci treba da prate sprovođenje istraga i poštovanje ljudskih prava.
17. Tužioci mogu istražnim organima, ukoliko imaju odgovarajuća ovlašćenja, da daju obavezujuća instrukcije, savjete, uputstva ili smjernice u vezi sa ukupnim tokom istraga ili određenim istražnim radnjama, a sa ciljem obezbjeđivanja poštovanja i materijalnih i procesnih pravila krivičnog prava, kao i prava zajemčenih Evropskom konvencijom.
18. U cilju obezbjeđivanja djelotvornog krivičnog gonjenja, ova uputstva ili smjernice mogu se, između ostalog, odnositi na dokaze koji se moraju prikupiti, odgovarajuću strategiju u toku sprovođenja istraga, načine ili sredstva koja će se koristiti za prikupljanje dokaza, činjenice koje se moraju razjasniti i dokazati i mjere koje treba preduzeti u okviru istraga.
19. U slučaju kada tužioci imaju nadzornu ulogu u istragama, oni treba da obezbijede da istražni organi obavještavaju tužioce o napretku u sprovođenju istraga, realizaciji prioriteta krivične politike koji su im zadati i o primjeni tužilačkih instrukcija.
20. U državama članicama u kojima je to u njihovoj nadležnosti, tužioci treba da:
- nastoje da obezbijede da istrage kao jedini cilj imaju utvrđivanje istine i rješavanje predmeta, da se sprovede na zakonit način uz poštovanje ljudskih prava i osnovnih načela utvrđenih, posebno, članovima 2, 3, 5, 6 i 8 Evropske konvencije i da se vrše na vrijeme, objektivno, nepristrasno i profesionalno. Ukoliko su zaduženi za usmjeravanje, kontrolu ili nadzor nad radom istražitelja, treba da, u mjeri u kojoj je to moguće u okviru njihove nadležnosti i ovlašćenja, obezbijede da istražitelji poštuju ista načela, kao i osnovna prava;
 - nastoje da obezbijede poštovanje pretpostavke nevinosti i prava odbrane.

ne tokom istrage. Kad god je to moguće, u ovoj fazi istrage, neophodno je da se javno ne otkriva identitet osumnjičenih i da se osigura njihova lična bezbjednost i prava na dostojanstvo i zaštita njihovog privatnog života;

- u toku istraga nastoje da garantuju povjerljivost informacija kako ne bi ugrozili napredak i djelotvornost istraga;
- tokom istraga, u koje su uključeni, osiguraju da su zagarantovana lična bezbjednost i prava stranaka, svjedoka i drugih učesnika;
- obezbijede da žrtve, a posebno ranjive kategorije lica, budu na odgovarajući način i uz poštovanje njihovih prava obaviještena o početku i ishodu istraga;

21. U izvršavanju ovih zadataka, tužilaštvo treba postupa pravično, dosljedno i ekspeditivno, na taj način doprinoseći obezbjeđivanju pravičnog postupka i nesmetanog funkcionisanja sistema krivičnog pravosuđa.
22. Ukoliko je to u njihovoj nadležnosti, tužioci treba da uzmu u obzir pitanja koja se odnose na djelotvorno upravljanje resursima, uključujući ljudske i finansijske resurse. Takođe, treba da izbjegavaju nesrazmjerne troškove i da uvijek poštuju vladavinu prava i procesna prava.

B. Situacije kada tužioci sprovode istrage

23. U državama članicama u kojima je dozvoljena tužilačka istraga, tužioci moraju da sprovode istrage zakonito, profesionalno, pravično, ekspeditivno, na najbolji mogući način i bez predrasuda i diskriminacije prema bilo kome. Takođe, treba da razviju linije istrage koje idu u prilog odbrani i da u tom smislu prikupe i objelodane dokaze.
24. U okviru svojih istražnih funkcija, tužioci treba da imaju makar ista prava i obaveze kao i drugi istražni organi, kao i da imaju na raspolaganju sredstva neophodna za ostvarivanje svojih funkcija.

C. Situacije kada policija ili drugi istražni organi sprovode istrage pod nadležnošću tužilaca

25. U državama članicama u kojima je policija pod nadležnošću tužilaštva ili u kojima su tužilaštvo vrši nadzor nad istragama, tužiocima treba imati na raspolaganju djelotvorne mjere kako bi se garantovalo da mogu u potpunosti da izvrše svoje zadatke u krivičnim istragama, uvijek u skladu sa nacionalnim i međunarodnim pravom. Oni treba da obezbijede da se istrage sprovode na odgovarajući i djelotvoran način i uz kontinuirano poštovanje vladavine prava i procesnih prava.

26. Pomenuti zadaci mogu uključivati:

- obezbjeđivanje djelotvorne realizacije prioriteta krivične politike;
- davanje instrukcija policiji o tome kada da pokrenu i kako da sprovedu krivične istrage;
- dodjeljivanje pojedinačnih predmeta nadležnoj istražnoj agenciji;
- promovisanje plodonosne i djelotvorne saradnje policije i tužilaštva i ko-ordinisanje istrage kada se ona odnosi na više organa;
- davanje smjernica i instrukcija o pravnim pitanjima;
- nadzor nad zakonitošću i kvalitetom istrage;
- sprovođenje evaluacije i kontrole poštovanja zakonom, kada je to potrebno;
- i, kada je to primjereno i u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, sankcionisanje ili iniciranje sankcionisanja za kršenja zakonskih obaveza.

27. U državama članicama u kojima tužioc i vrše nadzor nad istragama, treba im dati dovoljno široka procesna ovlašćenja, kako bi se osiguralo da se krivične istrage vrše na efikasan način i u potpunoj saglasnosti sa zakonom. Naročito, u državama članicama u kojima tužioc i, u okviru nacionalnog prava, imaju ovlašćenja da vrše nadzor nad istragama:

- tužioc i treba da obezbijede da istražitelji poštuju zakonske odredbe, uključujući one koje se tiču zakonitosti pokretanja, prekida i obustave krivičnog postupka, kao i da uzmu u obzir prava učesnika u krivičnom postupku, uključujući oštećene i odbranu. Kako bi mogli da ovo čine, tužioc i treba da budu potpuno obaviješteni o svim važnim odlukama u vezi sa istragama koje će biti donijete u budućem periodu i koje su već donesene, posebno kada one uključuju mogućnost ozbiljnog ograničenja prava i sloboda učesnika u krivičnom postupku (na primjer, o posljedicama prijavljivanja krivičnog djela i glavnim događajima istrage);
- tužioc i treba da imaju ovlašćenje da odobre donošenje tako važnih odluka od strane istražitelja ili da isto odbiju;
- u cilju potpunog poštovanja prava i interesa učesnika u postupku, tužioc i takođe treba da, kada je to primjereno, informišu učesnike o njihovom pravu na žalbu višem tužilaštvu ili sudu;
- tužioc i treba da poštuju povjerljivost istrage. Ne bi trebali da dozvole otkrivanje povjerljivih informacija dobijenih od istražitelja ili trećih lica, osim je otkrivanje takvih informacija bilo neophodno u interesu pravde ili u skladu sa zakonom;
- tužioc i treba da imaju mogućnost da slobodno i u bilo kom trenutku pristupe svim materijalima koji su na raspolaganju istražiteljima u vezi sa

krivičnom istragom, kako bi se, ako je to potrebno, omogućio efikasan pravovremeni nadzor nad istragom, kako bi se izbjegao gubitak važnih dokaza, kako bi se osigurali bezbjednost i pristup (ako to dozvoljava nacionalno pravo) spisima predmeta za oštećene ili spriječila mogućnost da lica koji treba da budu krivično gonjena pobjegnu pravdi;

- tužioci treba da redovno vrše nadzor nad istragama, prvenstveno u cilju sprječavanja nezakonitog ili neosnovanog pritvaranja ili zatvaranja lica;
- tužioci treba da, shodno međunarodnom i nacionalnom pravu, teže zaštiti svih lica lišenih slobode od nepravilnog postupanja službenih i drugih lica i da pažljivo razmotre sve zahtjeve podnesene u vezi sa istim;
- tužioci treba da imaju zakonski uspostavljene nadležnosti koje im omogućavaju ne samo procjenu zakonitosti radnji istražitelja i ispunjavanja njihovih instrukcija, već i da u što većoj mjeri sprječavaju kršenje zakona od strane istražitelja;
- uvijek kada istražitelji koriste nezakonite istražne metode koje dovode do ozbiljnih kršenja ljudskih prava, tužioci treba da imaju pravo da preduzmu krivično gonjenje protiv takvih istražitelja ili da podnesu zahtjev nadležnim organima za pokretanje krivičnog gonjenja ili disciplinskih postupaka prema istražiteljima.
- tužioci treba da imaju pravo da slobodno posjete osumnjičenog/okrivljenog koji se nalazi u pritvoru.

D. Situacije u kojima je policija nezavisna u sprovođenju istraga

28. U državama članicama u kojima policija ili istražni organi nezavisno sprovode istragu, pravni sistem treba da obezbijedi odgovarajuće nadzorne procedure kako bi se obezbijedila zakonitost istraga i osiguralo da policija i drugi istražni organi postupaju profesionalno, pravično i ekspeditivno.
29. U svakom slučaju, tužioci treba da imaju mogućnost da promovišu odgovarajuću i funkcionalnu saradnju sa istražnim organima.

Uloga tužioca u vezi sa poštovanjem prava odbrane tokom istrage i istražnim tehnikama

A. Poštovanje pretpostavke nevinosti i prava na odbranu

30. Prema praksi Suda²²², svaki krivični postupak, uključujući procesne aspekte, mora da bude kontradiktorne prirode i da obezbjeđuje jednakost oružja op-

²²² Vidjeti Messier protiv Francuske (Evropski sud, 30. jun 2011. godine).

tužbe i odbrane. Ovo je osnovni aspekt prava na pravično suđenje. Štaviše, član 6 (1) Evropske konvencije zahtijeva od organa gonjenja da u toku faze suđenja objelodane odbrani sve relevantne dokaze koje posjeduju, a koji idu na štetu ili u korist okrivljenog. Pravo na pravično suđenje uključuje načelo jednakosti oružja i takođe podrazumijeva načelo kontradiktornosti postupka. Ono uključuje pravo na potpuno pravovremeno objelodanjivanje svih relevantnih materijala koje posjeduje tužilac. Ovo podrazumijeva dostupnost svih elemenata dokaza i obavezu tužioca ili drugog istražnog organa da razmotri dokaze kako o krivici, tako i o nevinosti.

31. Tužioci treba da, bez obzira na njihovu ulogu u istragama, obezbijede da njihove radnje budu u skladu sa zakonom, a posebno da poštuju sljedeća načela:
 - jednakost pred zakonom;
 - nepristrasnost i nezavisnost tužilaca;
 - pravo na pristup advokatu;
 - pravo odbrane na potpuno otkrivanje relevantnog materijala;
 - pretpostavka nevinosti;
 - jednakost oružja;
 - nezavisnost sudova;
 - pravo optuženog na pravično suđenje;
32. Poštovanje *pretpostavke nevinosti* obavezuje ne samo sudove, nego i sve druge državne organe. Tužioci i istražni organi treba da se uzdrže od svih izjava ili stavova koji bi doprinijeli kršenju ovog načela.
33. *Načelo jednakosti oružja*, kao dio pravičnog postupka, zahtijeva da se licu protiv koga se sprovodi istraga omogući da iznese svoju odbranu pred sudom, a da pri tome ne bude dovedeno u značajno nepovoljan položaj u odnosu na suprotnu stranku. Stoga, treba održavati pravičnu ravnotežu među strankama i omogućiti im raspravljanje bilo kog elementa istrage.
34. Poštovanje *načela kontradiktornosti* u krivičnim stvarima zahtijeva pravljene razlike između faze istrage i faze suđenja. U odnosu na prvu fazu istrage, načelo kontradiktornosti nije apsolutno. Umjesto toga, ono predstavlja očekivanje istog: sastoji se od traženja dokaza da bi se utvrdilo da li postoji dovoljno osnova za podizanje optužnice, a tokom ove faze postupak može biti povjerljiv²²³.

223 Vidjeti Salduz protiv Turske (Evropski sud, 27. novembar 2008. godine). Salduz je bio osuđen za terorizam na osnovu izjava o činjenicama, bez pravne pomoći tokom prvog saslušanja u policiji. Prema Sudu, pravo svih osumnjičenih na pravnu pomoć je jedan od osnovnih elemenata pravičnog suđenja.

35. Međutim, član 6 stav (3) tačka (a) Evropske konvencije utvrđuje pravo svakog optuženog da budu odmah detaljno obaviješten na jeziku koji razumije o vrsti i osnovu optužbe protiv njega. Optuženi mora biti precizno obaviješten o optužbi protiv njega najkasnije od trenutka hapšenja. Pored toga, važno je da od tog počinje da teče razumni vremenski period u smislu člana 6 stav (1). Lice koje je uhapšeno, pritvoreno ili lišeno slobode treba odmah pisano obavijestiti o njegovim pravima. Takvo obavještenje treba da bude jasno napisano na jeziku koji dato lice može da razumije. Ovo obavještenje bi, između ostalog, trebalo da obuhvati informacije o njegovim pravima:
- da bude u potpunosti upoznat sa optužbom;
 - da bude u potpunosti informisan o osnovama za određivanje pritvora;
 - da ima pravo pristupa advokatu i savjetovanja sa advokatom;
 - na pisani i usmeni prevod.
36. Obavezu prikupljanja i čuvanja dokaza o krivici ili nevinosti treba realno tumačiti na osnovu činjenica svakog predmeta i treba procijenjivati relevantnost dokaza.
37. Dokaze koji su relevantni za krivicu i nevinost treba, u mjeri u kojoj je to potrebno i praktično i u skladu sa nacionalnim zakonom, čuvati barem do okončanja postupka. Činjenica da tužilaštvo neće koristiti određeni dokaz ne opravdava njegovo uništenje ili nedostupnost ili uništenje bilješki ili evidencije u vezi sa tim dokazom. Ukoliko dokaz ukazuje na razumnu mogućnost pobijanja tužilačkog predmeta, onda ga treba zadržati.
38. Ukoliko je tužilac svjestan materijala koji je relevantan za pitanje nevinosti optuženog lica i/ili koji bi materijalno pomogao odbrani, tužilac treba da objelodani takav materijal. Ukoliko tužilac odbije ili nije u mogućnosti da ovo uradi, onda to može dovesti do oslobađajuće presude ili do prekidanja krivičnog gonjenja.
39. Tužioci treba da se u svakom trenutku ponašaju profesionalno, u skladu sa zakonom, pravilima i njihovom profesionalnom etikom i etičkim kodeksom za tužioce („Smjernice iz Budimpešte“²²⁴). Oni treba da teže postizanju najviših standarda integriteta i da osiguraju da se ne ponašaju na način koji šteti ugledu službe.

224 Evropske smjernice o etici i postupanju državnih tužilaca, usvojene na Konferenciji vrhovnih državnih tužilaca Evrope 2005. godine u Budimpešti, Mađarska.

B. Specijalne istražne tehnike

40. Tužiocima treba da prilagode svoje aktivnosti brzom razvoju kriminala. U sklopu ovog okvira, treba da koriste nove tehnike koje su im na raspolaganju ukoliko su one u saglasnosti sa zakonom i treba da obrate pažnju na potrebu za specijalizacijom i multidisciplinarnim pristupom.
41. Tužiocima treba da uzmu u obzir da korišćenje nekih od ovih tehnika može dovesti i do ograničenja prava lica: npr. korišćenje tajnih agenata, snimanje sastanaka, nadzor i presrijetanje telefonskih poziva, elektronskih poruka, internet komunikacije, upotreba intruzivnih računarskih programa, G.P.S.-a ili skenera itd.
42. U državama članicama u kojima su tužiocima uključeni u istrage u kojima se koriste posebne tehnike koje su naročito intruzivne po privatni život, oni ne treba da pribjegavaju takvim istražnim mjerama osim u slučaju važnih predmeta u kojima je izvršeno ili se priprema teško krivično djelo i samo ako druge mjere nisu korisne ili prikladne i „u mjeri u kojoj je to neophodno u demokratskom društvu i koje se smatra pogodnim za efikasnu krivičnu istragu i krivično gonjenje“ (Rec (2005) 10, stav 2). U tom smislu, tužiocima treba da poštuju načela srazmjernosti i nepristrasnosti, osnovna prava pojedinaca, kao i pretpostavku nevinosti.
43. U cilju postizanja odgovarajuće ravnoteže u korišćenju ovih tehnika, države članice treba da:
 - preduzmu odgovarajuće zakonodavne mjere kako bi dozvolile i definirale granice upotrebe dokaza koji su prikupljeni korišćenjem ovih novih tehnika;
 - preduzmu odgovarajuće mjere za ispunjavanje zahtjeva koje postavlja Evropska konvencija i načela koji proizilaze iz sudske prakse Suda (sudska kontrola, poštovanje legaliteta, itd.);
 - sprovedu odgovarajuće obuke za tužioce i službenike državnog tužilaštva, kako bi omogućili tužiocima efikasno korišćenje novih tehnika i olakšali sprovođenje krivičnih istraga.

Mjere za jačanje uloge tužilaca u istrazi

A. Međunarodna saradnja

44. Tužiocima treba da unaprjeđuju međunarodnu saradnju i međusobno povjerenje na polju krivičnih postupaka, uzimajući u obzir potrebu poštovanja suve-

reniteta država i strogog pridržavanja relevantnih odredbi međunarodnog i nacionalnog prava.

45. Države treba da unaprjeđuju neposredne kontakte između tužilaca iz različitih država ili međunarodnih organizacija u okviru važećih međunarodnih konvencija i ugovora sa ciljem razmjene iskustava putem specijalizovanih mreža, seminara i radionica.
46. Tužioci treba da u okviru svoje nadležnosti razmatraju međunarodne zamolnice za ekstradiciju i pravnu pomoć u krivičnim stvarima, uključujući zmrzavanje, zaplijenu i oduzimanje imovine, posvećujući im istu pažnju kao svojim njihovim ili sličnim predmetima na nacionalnom nivou.
47. Saradnju tužilaca treba poboljšati korišćenjem, kada god je to moguće, novih informacionih tehnologija, posebno za potrebe transfera i izvršenja zamolnica za pravnu pomoć, kao i redovnom nadogradnjom kvaliteta njihovih zahtjeva i njihovim prevođenjem na druge jezike.
48. Treba unaprijediti sveobuhvatnu specijalizaciju tužilačkih aktivnosti na polju međunarodne saradnje, posebno putem imenovanja specijalizovanih tužilaca za ispunjavanje ovih zadataka ili putem osnivanja relevantnih struktura koje bi se bavile pitanjima međunarodne saradnje i koje bi pružale pomoć tužiocima.
49. Neophodno je obezbijediti specijalne obuke za tužioce, kao i za druge učesnike u postupcima na polju međunarodne pravosudne saradnje, obezbijediti da oni posjeduju neophodne vještine za izradu zamolnica za ekstradiciju i zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć, kao i za razmatranje i odgovaranje na slične zamolnice drugih zemalja. Ove obuke treba da omogućće i učenje stranih jezika i ažuriranje međunarodnog i uporednog prava, čime se unaprjeđuje i olakšava djelotvorno umrežavanje učesnika iz različitih zemalja.
50. Ukoliko su tužilaštva centralni nacionalni organi za međunarodnu saradnju u krivičnim stvarima, treba da imaju ovlašćenje da, u okviru svog nacionalnog zakonodavstva, direktno izvršavaju inostrane zamolnice i/ili da ih prosljeđuju na izvršenje drugim nadležnim organima sa pravom nadzora nad izvršenjem tih zamolnica.
51. U tom smislu, potrebno je obratiti pažnju na uspostavljanje kontakt tačaka u svakoj zemlji, uz omoguććavanje neposredne komunikacije između nadležnih organa zemalja i održavanje redovnih sastanka na kojima bi se razgovaralo

o pitanjima od zajedničkog interesa. Ove kontakt tačke treba da posjeduju dobre vještine po pitanju međunarodne saradnje i trebalo bi da razumiju i govore strane jezike. Uvođenje „službenika za održavanje saradnje“ može biti korisno za iste svrhe i treba ga podstaci.

B. Interakcija sa masovnim medijima

52. Tužioci treba da budu svjesni potrebe za uspostavljanjem efikasne interakcije sa masovnim medijima u skladu sa načelima javnosti i transparentnosti u njihovom radu, jačanjem povjerenja javnosti, širenjem informacija o njihovim funkcijama i ovlaštenjima, čime se doprinosi boljem poznavanju njihovog rada²²⁵.
53. Informacije koje tužioci pružaju masovnim medijima treba da budu jasne, pouzdane i precizne i ne treba da podrivaju integritet i efikasnost istrage ili ličnu bezbjednost tužilaca. Informacije ne treba da upućuju na određenog tužioca, već da bez pominjanja imena upućuju na radnje državnog tužilaštva. Tužioci treba da se prema medijima odnose bez diskriminacije.
54. Ove informacije takođe treba da budu u skladu sa slobodom izražavanja, zaštitom ličnih podataka, povjerljivošću istrage, dostojanstvom, načelom pretpostavke nevinosti, etičkim normama u odnosu na druge učesnike u postupku, kao i sa pravnim normama koje regulišu i ograničavaju otkrivanje određenih informacija.
55. Tužioci takođe mogu da putem masovnih medija pruže opštoj javnosti informacije, sa ciljem unapređenja prevencije i/ili krivičnog gonjenja krivičnih djela, kao i sa ciljem unapređenja boljeg razumijevanja funkcionisanja krivičnih postupaka, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou.
56. Kako bi imali mogućnost da na što bolji način i pravovremeno informišu opštu javnost o njihovim aktivnostima, tužioci treba da iskoriste informacione tehnologije, uključujući otvaranje, upravljanje i redovno ažuriranje veb stranice.
57. U slučajevima kada tužioci imaju neposredan i redovan kontakt sa medijima, treba organizovati posebne obuke za interakciju sa masovnim medijima, sa ciljem osiguranja kvalitetnog i pravilnog informisanja. Takve obuke se, po potrebi, mogu sprovoditi uz pomoć eksperata ili novinara.

225 Vidjeti Mišljenje CCPE-a br. 3(2008) o ulozi državnog tužilaštva izvan krivično-pravnog sistema i Mišljenje br. 8(2013) o odnosima između državnih tužilaca i medija.

C. Obuka

58. Postojanje visokog nivoa profesionalnih kvalifikacija tužilaca, posebno na polju istraga, predstavlja neophodan uslov za efikasan rad državnog tužilaštva i jačanje povjerenja javnosti u isto. Iz ovog razloga, tužioci treba da se edukuju i da pohađaju inicijalne i kontinuirane kurseve obuka u vezi sa njihovom specijalizacijom.

SPISAK PREPORUKA

- a. Države članice treba da jasno definišu prava i obaveze tužilaca i istražnih organa u okviru krivičnih istraga.
- b. Uopšteno posmatrano, tužioci treba da vrše nadzor nad zakonitošću istrage najkasnije do trenutka kada odlučuju da li će tužilaštvo preduzeti ili nastaviti krivično gonjenje. U tom smislu, tužioci treba da prate sprovođenje istrage i poštovanje ljudska prava.
- c. U izvršavanju ovog zadatka, tužioci treba da imaju zakonske, finansijske i tehničke uslove kako bi potvrdili zakonitost istraga i reagovali na kršenje zakona.
- d. Istrage treba da se sprovedu nepristrasno i da uključuju obavezu istražitelja da prikupljaju i čuvaju dokaze koje su relevantni kako za krivicu, tako i za nevinost.
- e. Tužiocu treba da iznesu sudu sve dostupne vjerodostojne dokaze i da optuženom objelodane sve relevantne dokaze.
- f. Tužioci treba da uvijek poštuju prava optuženog, oštećenih, svjedoka i drugih lica koja učestvuju u postupku.
- g. Tužioci i istražni organi treba da sarađuju i razmjenjuju sve informacije neophodne za izvršavanje njihovih ovlašćenja.
- h. Tužioci i istražni organi treba da ispunjavaju svoje zadatke na najdjelotvorniji i najcjelishodniji način, posebno kada se radi o pritvorenim licima i treba da poštuju načelo srazmjernosti pri korišćenju sredstava istrage. Tužioci i istražni

organi treba da imaju odgovarajuće obuke, kako po pitanju materijalnog prava, tako i po pitanju najmodernijih procesnih istražnih tehnika.

- i. Tužioci i istražni organi treba da razviju najefikasnije međunarodne odnose i saradnju.
- j. Tužioci treba da teže jačanju javnog povjerenja putem pružanja informacija o njihovim funkcijama i ovlašćenjima, čime se doprinosi boljem poznavanju njihovog rada, pri čemu moraju poštovati osnovna prava i načela poput pretpostavke nevinosti i prava na pravično suđenje.